

Włodzimierz MAJDEWICZ

Sześćdziesięciolecie Przodowników Turystyki Pieszej PTTK 1952 – 2012

Spotykamy się we Włocławku na 55. Zlocie Przodowników Turystyki Pieszej w roku potrójnego jubileuszu piechurów spod znaku PTTK. Sześćdziesiąt lat liczą sobie Komisja Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK, Przodownicy Turystyki Pieszej oraz Odznaka Turystki Pieszej.

Zlot jest właściwym miejscem a jubileusz doskonałą okazją do wspomnień, warto sobie przypomnieć skąd się wzięli Przodownicy Turystyki Pieszej, na jakich zasadach powoływano kadrę programową popularyzującą przez następne dziesięciolecia piesze krajoznawcze wędrowanie i tworzącą zorganizowane formy turystyki pieszej.

Sześćdziesiąt lat temu, w roku 1952 Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego powołał Komisję Turystyki Pieszej.

Niezwłocznie przystąpiono do budowania struktur terenowych zwanych w tamtym czasie Okręgowymi Komisjami Turystyki Pieszej, a później Wojewódzkimi Komisjami Turystyki Pieszej. W tym samym roku rozpoczęto tworzenie kadry instruktorskiej początkowo zwanej „PRZODOWNIKAMI ODZNAKI TURYSTYKI PIESZEJ ”. W następnych latach ustalono obowiązującą po dziś dzień nazwę „PRZODOWNIK TURYSTYKI PIESZEJ PTTK”. W dniu 21 czerwca 1952 roku Komisja Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK wydała Komunikat organizacyjny zawierający listę 118 nazwisk pierwszych Przodowników Turystyki Pieszej PTTK.

Nasuwa się pytanie jak powstała ta lista, kim byli ci ludzie?

Uprawnienia Przodowników Turystyki Pieszej nadawane były przez Komisję Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK z własnej inicjatywy oraz na wnioski komórek terenowych. Mianowani w tamtych latach Przodownicy Turystyki Pieszej PTTK byli doświadczonymi, legitymującymi się długoletnim stażem krajoznawcami, działaczami Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego; część z nich rozpoczynała działalność jeszcze w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym.

Okręgowe Komisje Turystyki Pieszej udzielały rekomendacji przede wszystkim tym działaczom, którzy z zamiłowaniem uprawiali piesze wędrowanie, często łącząc to z innymi dyscyplinami turystyki. Pierwsze nadania uprawnień zarówno na teren całej Polski, jak i na poszczególne województwa nastąpiło w czerwcu 1952 roku.

Podstawą mianowania było w tamtych latach doświadczenie turystyczne, wiedza krajoznawcza i zaufanie społeczne poparte rekomendacją. Odznaki turystyki pieszej w tym czasie dopiero powstawały, szkoleń jeszcze nie prowadzono.

Wspomniana pionierska grupa pierwszych 118 Przodowników Turystyki Pieszej mianowanych w czerwcu 1952 przystąpiła do działania w terenie.

W Poznaniu rozpoczęło działalność 33 Przodowników Turystyki Pieszej. Do działania w rejonie Warszawy i Mazowsza przystąpiło 32 działacze, w Krakowie pracę rozpoczęło 24 Przodowników Turystyki Pieszej, w Szczecinie 13, w Opolu 8, w Myślenicach 6 i 2 w Wałbrzychu. Do końca 1952 roku liczba kadry pieszej wzrosła do 164 osób.

W 1953 roku wymogi dla kandydata określono w następujący sposób.

„Przodownikiem może zostać każdy obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wyrobiony społeczno-politycznie, znający dobrze teren, na który został mianowany przodownikiem i posiadający duże doświadczenie turystyczne oraz umiejący organizować i prowadzić wycieczki i obozy wędrowne. Przodownicy dzielą się na przodowników odznaki dla młodzieży i dla dorosłych.”.

Sprecyzowano również zadania dla Przodowników:

„Przodownik OTP ma obowiązek prowadzenia wycieczek do OTP oraz wychowania i nauczania uczestników wycieczek w zakresie krajoznawstwa i turystyki, ochrony przyrody i zabytków oraz techniki wycieczkowania, a przede wszystkim ukazywania przemian ustrojowych, gospodarczych, kulturowych oraz dorobku Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Na wycieczkach przez siebie prowadzonych przodownik obowiązany jest dbać, by uczestnicy wynieśli z nich maximum korzyści, a przy tym winien przestrzegać, by były dostosowane do sił i możliwości fizycznych uczestników oraz by współżycie w grupie wycieczkowej było nacechowane koleżeńskością i uczyło życia zespołowego.”

Przodownicy mogli być mianowani na obszar całego kraju lub na poszczególne województwa. Z wnioskiem o nadanie uprawnień do KTP ZG PTTK mogły występować Okręgowe Komisje Turystyki Pieszej lub Komisje Oddziałowe. Uprawnienia nadawała również KTP ZG PTTK z własnej inicjatywy. Kandydat na Przodownika dla młodzieży musiał być członkiem PTTK, mieć ukończone 18 lat i posiadać, co najmniej srebrną OTP. Przodownikiem dla dorosłych mógł zostać kandydat również posiadający 18 lat i srebrną OTP. Posiadacz uprawnień dla dorosłych automatycznie miał uprawnienia młodzieżowe.

Osoby mianowane na Przodownika otrzymywały legitymacje wystawione przez KTP ZG PTTK. W tym czasie nie istniały jeszcze odznaki funkcyjne Przodowników

Turystyki Pieszej PTTK. Przodownicy dla młodzieży jako odznakę funkcji nosili Odznakę Turystyki Pieszej na podkładce sukiennej w kolorze zielonym. Posiadacze uprawnień dla dorosłych mieli prawo do czerwonej podkładki pod swoją OTP.

W 1958 roku KTP ZG PTTK zorganizowała korespondencyjny kurs dla kandydatów na Przodowników Turystyki Pieszej. Opracowano materiały szkoleniowe. Wojewódzkie Komisje Turystyki Pieszej przystąpiły do organizowania kursów stacjonarnych. Skończył się okres nadawania uprawnień na zasadzie rekomendacji. Z końcem lat pięćdziesiątych uprawnienia Przodownika Turystyki Pieszej można było uzyskać jedynie po ukończeniu szkolenia i zdania stosownego egzaminu.

W następnych latach powstawały programy szkoleń, wprowadzano istotne zmiany w kolejnych wydaniach Regulaminu Przodownika Turystyki Pieszej. Zrezygnowano z podziału na Przodownika dla młodzieży i dorosłych. Funkcyjne podkładki pod OTP w kolorze zielonym od tej chwili wyróżniały Przodownika z uprawnieniami na jedno lub kilka województw. Podkładki z czerwonego sukna nosili Przodownicy z uprawnieniami na całą Polskę. Wkrótce w Regulaminie Przodownika pojawił się nowy zapis. Od tej chwili, aby otrzymać uprawnienia na całą Polskę należy mieć, co najmniej srebrną dużą OTP.

W końcu Przodownicy Turystyki Pieszej doczekali się własnych odznak funkcyjnych i z dumą nosili na piersi emaliowane barwne trójkąty z motywem Popularnej OTP i napisem „Przodownik Turystyki Pieszej”.

Ustalono, że Przodownik Turystyki Pieszej ma prawo noszenia właściwej do swych uprawnień odznaki. Przodownik Turystyki Pieszej III stopnia, z uprawnieniami na jedno województwo, nosi odznakę w kolorze niebieskim, II stopnia, z uprawnieniami na kilka województw, ma prawo do odznaki w

kolorze żółtym, a odznakę w kolorze białym noszą posiadacze uprawnień I stopnia, na obszar całego kraju oraz Honorowi Przodownicy Turystyki Pieszej.

Przez wiele lat Honorowi Przodownicy Turystyki Pieszej nosili „blachy” białe, takie same, jak posiadacze I stopnia. W związku z tym, dochodziło do różnego rodzaju nieporozumień i niezręczności. Istniała konieczność wprowadzenia, jednoznacznego wyróżnika dla tych najbardziej zasłużonych Przodowników Turystyki Pieszej. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom wprowadzono nowy wzór odznaki dla Honorowych Przodowników Turystyki Pieszej w odcieniu czerwieni zbliżonym do koloru wiśniowego.

W połowie lat osiemdziesiątych ustanowiono funkcję Młodzieżowego Przodownika Turystyki Pieszej prowadzącego działalność w Szkolnych Kołach Krajoznawczo-Turystycznych, Młodzieżowych Klubach Turystycznych PTTK. Młodzieżowi Przodownicy Turystyki Pieszej otrzymują odznaki w kolorze zielonym. Odznaki funkcyjne zostały zaakceptowane przez ogół działaczy. Noszono je chętnie i był to z pewnością dobry zwyczaj. W ostatnich latach odznaki te widuje się rzadziej, a szkoda, bo warto tę tradycję podtrzymać.

Mało jest wśród nas ludzi młodych. Zbyt mało młodzieży uprawia turystykę pieszą i w konsekwencji tego, dopływ młodej kadry jest niewielki. Szczególnie widać to w dużych skupiskach miejskich. Ostatnio daje się jednak zauważyć pewna poprawa. Pojawiają się młodzi, pełni entuzjazmu i nowych pomysłów ludzie. Część z nich posiada już wysokie uprawnienia. Pozwala to z pewną nutką optymizmu spojrzeć w przyszłość turystyki pieszej.